

YUSUF ZİYA ÖNİŞ ve Prof. Dr. ZİYA ÖNİŞ

Rengigül Ural

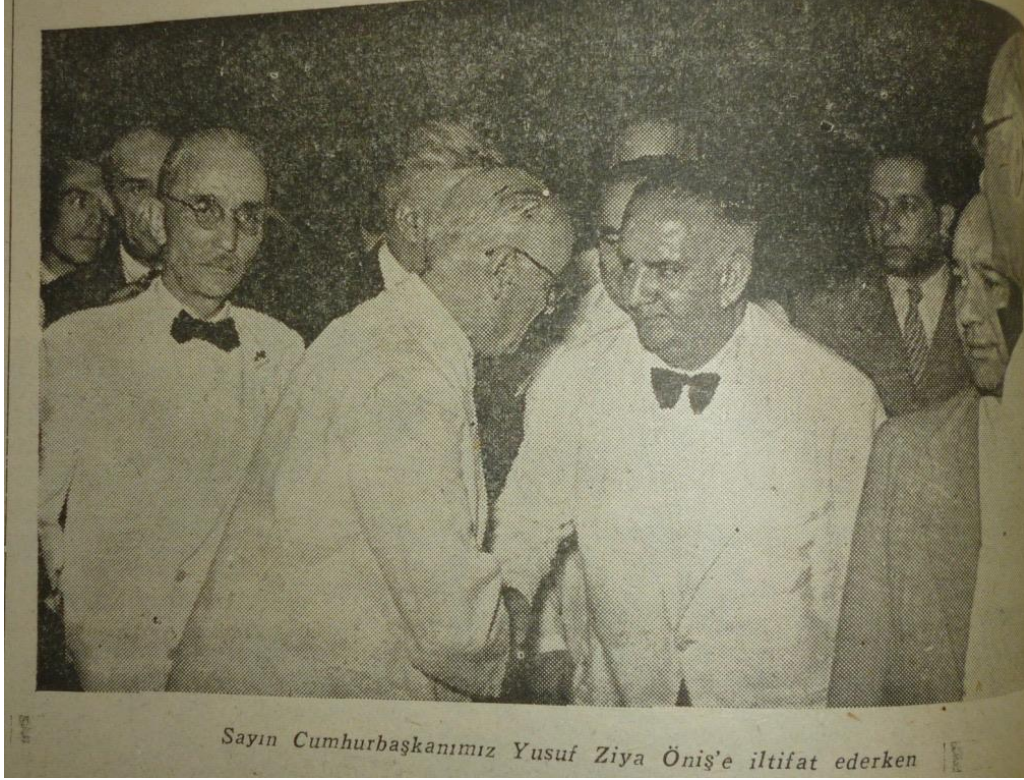
60. Ölüm Yıldönümünde Yusuf Ziya Öniş Anısına Saygı ile...

Türk sporuna, futboluna, iktisadına, İş Bankası'na, Türk gençlerinin spor ve ekonomi konularında yetişmesine değerli katkıları olan Yusuf Ziya Öniş'in de yer aldığı "Türkiye İş Bankası Tarihi" önemli bir kitap. Benim için ise halazâdem Mustafa Kemal Atatürk'ün kurduğu, önem verdiği, içinde akrabalarım, kökünü bildiğim yakın dostlarımın yer alması açısından kıymetli ve kaynak kitaplarımdan da biri.

Nice yönü ile değerli Yusuf Ziya Öniş'i, 60. ölüm yıl dönümünde anarken; aynı adı taşıyan iktisat biliminde çok kıymetli çalışmaları olan, babam gibi TÜBİTAK Ödüllü, okulum Boğaziçi Üniversitesi'nden sonra mensubu olduğum Koç'ta hocalık yapan, sevilip sayılan Prof. Dr. Ziya Öniş Hoca'mız ile bir söyleşi yaparak; dedesi ile bağını ve ülkeme katkılarını, hem de spor ve Galatasaray sevdasını aktarmak istedim. Genetik bilimini önemsiyor ve şecere çalışmalarının bir bilim dalı olması gerektiğine inanıyorum. Bu bağlamda birçok disiplini kapsayan; sadece ekonomi ile sınırlı olmayan, siyaset bilimi, sosyoloji ve tarih boyutunu da içeren, "geniş bir sosyal bilim penceresi"nden bakmak gibi nice özelliklerin de Prof. Dr. Ziya Öniş hocamıza dedesinin genleriyle geçtiğini düşünüyorum. "Marka Olma Yolunda Sürdürülebilir Başarıya Ülkemden Örnekler: Uluslararası Türk Bilim İnsanlarımız" gibi konuları işliyor ve seminerlere davet edildiğimde öğrencilere bilgilerimi aktarıyorum. Bu bağlamda; "Yusuf Ziya Öniş ve Prof. Dr. Ziya Öniş"i kaleme almak istedim.

Genelde hayat hikâyelerinde doğumdan başlanır ama ben aldığım formasyon gereği; “Türkiye İş Bankası Tarihi” kitabındaki satırlar ile başlayacağım. Arşivimdeki Yusuf Ziya Öniş ile devam edeceğim. Sonra sözü değerli hocamız Prof. Dr. Ziya Öniş’e bırakacağım.

“Yusuf Ziya Öniş ve Prof. Dr. Ziya Öniş” makalem iki bölümden oluşuyor:
İlk bölüm: Yusuf Ziya Öniş’i çeşitli perspektiflerden tanıma. İkinci bölüm: Prof. Dr. Ziya Öniş’in bilim dünyası ve dedesi ile olan bağına irdeleme.

BÖLÜM I

“Örgüt: “İş Bankası Genel Çevirgenliği”!

1932-1943 yıllarını kapsayan yaklaşık 10 yıllık dönemde bankanın örgütsel yapısında ve işleyişinde meydana gelen değişiklikleri kronolojik sıraya göre izleyebiliriz. Söz konusu dönemde, öncelikle bankanın çeşitli örgütsel birimlerinin ve bizzat çalışanlarının adları değişti. 1934 Haziran’ında “Soyadı Kanunu”nun çıkarılması ve yine aynı yılın Ağustos’unda İkinci Dil Kurultayı’nın çalışmalarına hız vermesi, İş Bankası’nı da etkilemekten geri kalmadı. İş Bankası, Soyadı Kanunu’ndan sonra listeler hazırlayarak, özellikle öz Türkçe soyadlarının seçilmesinde çalışanlarına yardımcı olan ilk ve belki de tek banka oldu. Gazetelerden öğrendiğimize göre; “Türkiye İş Bankası memurlarının çift isim almamalarını temin maksadiyle umumi merkez bir cetvel hazırlamaktadır. Bu cetvel Banka’nın bütün şubelerine gönderilecek ve her memur intihap ettiği ismin kenarını çizecektir. Bu suretle İş Bankası memurlarının hepsi ayrı ayrı soyadları almış olacak ve karışıklığa meydan vermeyecektir. (Akşam, 11 Aralık 1934)”

İş Bankası'nın bu konuda bir hayli gayretli olduğu görülmektedir. Zira soyadında "iş" sözcüğü yer alan çok sayıda banka çalışanının bulunduğunu biliyoruz. Örneğin, kanun yürürlüğe girmesinden sonra çeşitli kademelerdeki çalışanların soyadları arasında Eriş (Muammer), İşbay (Fahri Hüseyin ve Hüseyin Sami), İşmen (Muvaffak Cevdet), Öziş (Fazıl), Berkiş (Suat Şerif), Öniş (Yusuf Ziya), Aniş (Nejat), İşman (Türkân) gibi öz Türkçe ve içinde "iş" sözcüğü geçen soyadlarına rastlanmaktadır. İş Bankası'nın öz Türkçeciliği yalnızca çalışanlarına soyadı bulmakla kalmamış, banka günlük işlemlerde kullanılan terimlerin Türkçeleştirilmesi konusunda da yoğun gayret sarf etmiştir. 1928 yılındaki harf değişikliği sırasında İş Bankası nasıl gayretli davranmışsa, dilde sadeleşme konusunda da öncülüğü elden bırakmamıştır." S. 199, 200.

"Bankamızın memurin kadrosu yoktur, iş kadrosu vardır... İş Bankası'nda çalışan Türk gençleri kendilerini alelade ücretli veya maaşlı bir memur telakki etmiyorlar. Bu işte behemahal muvaffak olmayı milli şeref ve haysiyet meselesi yapmışlardır."

Türkiye İş Bankası'nın ilk Genel Müdürü Celal Bayar'ın 1928 yılında İstanbul şubesinin yeni binasının açılışı nedeniyle yaptığı konuşma.

İş Bankası kuruluşundan itibaren bankacılık sektöründe öncü olmak yanında ülke eğitimine, kültür ve sanat faaliyetleri ile sporu desteklemeye fon ayırmıştı: Milli mahsulat ve mamulatarımızı Avrupa'ya tanıtmak amacıyla Karadeniz Vapuru ile Avrupa limanlarını dolaşan "Seyyar Sergi" gibi ülke ticaretine katkısı olan sergiler ile de ilkti. Ülkemizin en büyük resim koleksiyonuna sahip olan İş Bankası'nın girişimi 1940 yılında başlar. Hilal-i Ahmer ya da Himaye-i Etfal Cemiyeti gibi hayır ve yardımlaşma kurumları, Kızılay, Çocuk Esirgeme Kurumu, Veremle Mücadele Cemiyeti, Darüşşafaka Cemiyeti gibi kurumlara da destek için fon ayrılmıştı. Tıpkı spor kulüplerinden; Fenerbahçe, Galatasaray, Ateş-Güneş, Hilal Spor, Çankaya Spor futbol kulüpleriyle Atlı Spor, Turing ve Otomobil Kurumu ve Ankara Satranç Kulübü yardım görmekteydi.

"İş Bankası'nın Pehlivanları" vardı. Biri de Mehmet Çoban ("Çoban Mehmet") idi. "Balıkesir'in Yenice köyünde doğan Mehmet Çoban, güreşe karakucak ile başladı. Bir köy güreşinde Balıkesir Komutanı Ali Hikmet Ayerdem'in dikkatini çekmesi üzerine İstanbul'a gönderildi. İstanbul'da çalışma olanağı bulan Çoban Mehmet 1928-1946 yılları arasında 18 yıl, ağır sıklette milli mayoyu giydi. 1928 Amsterdam olimpiyatlarında altıncı, 1932'de Balkan ikincisi; 1933, 1934, 1935, 1937, 1940 yıllarında Balkan ağır sıklet şampiyonu oldu. 1936 yılında Berlin Olimpiyatları'nda dördüncülüğü, 1946 yılında da Avrupa üçüncülüğünü elde etti. 1946 yılında 42 yaşında güreşi bıraktı. ("Çoban Mehmet", Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi, cilt 3, s.1614)

"Sicil kartonu ve dosyasındaki kayda göre, 31 Mart 1936 tarihinde İş Bankası İstanbul Şubesi'nde "depo memuru" olarak çalışmaya başladığı anlaşılıyor. Şubenin o tarihteki müdürü Yusuf Ziya Öniş, genel müdürlüğe yazdığı 28 Mart 1936 tarihli yazıda, genel müdürün Çoban Mehmet'e bir görev verilmesi konusundaki telefon emri üzerine milli güreşçi ile görüşüldüğünü, İnhisarlar İdaresi'nde 90 lira aylık aldığını, aynı miktar maaşın kendisine İstanbul şubesince verilip verilmeyeceğinin bildirilmesini istiyordu.

Genel müdürlüğün 31 Mart tarihli cevap yazısında Çoban Mehmet'in 90 lira aylıkla işe alınmasının uygun bulunduğu belirtiliyordu (TİB, İnsan Kaynakları Müdürlüğü, Personel Sicil Arşivi, "Mehmet Çoban Sicil Dosyası ve Kartonu). Çoban Mehmet, 1939 yılı başında yine depo memuru olarak genel müdürlük emrine alındıysa da aynı yılın Mayıs ayında yeniden İstanbul Şubesi'ndeki depo memurluğu görevine iade edildi. Bu tarihten ölüm tarihi olan 9 Mayıs 1969'a kadar İş Bankası'nda 33 sene, 1 ay, 8 gün görev yapan Çoban Mehmet'in ailesine ölümünden sonra her hizmet yılı için bir maaş itibarıyla 54.956 lira kıdem tazminatı ödendi." S. 238

Yusuf Ziya Öniş'in adının geçtiği "İş Bankası Tarihi" kitabından şimdi yine içinde yakından tanıdığım değerli kişilerin yer aldığı **"Bozkır Ankarası'ndan Atatürk'ün başkentine... Bir Ankara Ailesinin Öyküsü"** kitabının 145. sayfasına varalım. 1930 doğumlu, Burhan Felek Basın Hizmet Ödüllü Orhan Karaveli, futbolla tanışmasını anlatıyor:

"İşte bu yapayalnız Pazar günlerimizde biz taşralı çocuklara bir tür piyango (!) çıktığı da olurdu. Özellikle Ali Sabri Bey ve Selami Akal gibi spora yatkın hocalarımızın "nöbetçi" olduğu hafta sonlarında ve onların gözetiminde, yanı başımızdaki "Şeref Stadı"nda maça giderdik. Tabii Galatasaray maçlarına. "Katır" Cemil'li, Boduri'li, Sarafim'li, Osman-Faruk-Adnan'lı Galatasaray'ın maçlarına. Doğrusu, o zamanlar pek fazla seyircisi yoktu "Cim-bom"ların. Biz bir avuç kalırdık herkesin ayakta durduğu beton tribünlerde. Öğretmenlerimiz: - Re re re!.. Ra ra ra!.. Haydi bağırın, diye bizi teşvik ederlerdi ama yanı başımızdaki Fenerli ve Beşiktaşlılardan çekindiğimizden sesimizi pek çıkaramazdık. Sayıca bizden üstünlerdi. O nedenle çoğu zaman bir yanımıza yakışıklı şampiyon boksör Galatasaraylı Mahmut Kefeli, diğer yanımıza da gene hasta Galatasaraylı gencecik "Çoban Mehmet" pehlivanı oturturlardı. Bizler de onlardan aldığımız cesaretle kıyameti kopartırdık: - Adalar önünde attık oltayı / Fenerbahçelilere çektik sopayı!.. Doğrusu çok kızarlardı bize ama kimse Kefeli Mahmut veya Çoban Mehmet'le kapışmayı göze alamazdı. Maç sonları, yağmur veya kar altındaki toprak sahada çamurlara bulanmış, kan ter içindeki Galatasaray'ın "birinci takım" oyuncularıyla birlikte yürüye yürüye az ötedeki okulumuza gelirdik. Okulun hamamı önceden yakılmış olurdu ve bizim amatör ruhlu aslanlar orada yıkanıp temizlenir ve tramvaylarla evlerine giderlerdi. Ara sıra "kulüpten" olduğu söylenen birilerinin futbolcuların ceplerine gizlice üçer beşer lira koyduklarını görürdük. Eğer o gün Fenerbahçe'yi yenmişsek bu paraların onar liraya bile çıktığı söylenirdi."

O dönemi yansıtan arşivimdeki yine çok değerli bir kitabın satır aralarında Yusuf Ziya Öniş'i okuyalım:

"Sefirden Sefile - From Diplomats to Paupers" Yapı Kredi Selahattin Giz Koleksiyonu s.33 -34: "Faik Şenol, Akşam gazetesinde ve birçok dergide, resimleri çıkmış. Son derece makinesine hâkimdi. Olayları kavrayışı ve sunuşu etkileyiciydi. Ayrıca sevimli, sempatik ve güzel yüzlü bir insandı. Bizim meslekte güzel yüzlü olmak bir avantajdı. Onun için kazancı çok olmuştur. Âli Ersan Namık'ın ustası, Namık da Faik'in ustası sayılırdı. Faik Şenol, Necmeddin Sadak Bey'in Akşam gazetesinde Hikmet Feridun'la beraber röportajlara gitmişti. İstanbul'un altını üstüne getirmişti.

Rahmetli Kandemir Ferit, Selahattin Güngör ve Osman Cemal Kaygulu'yla İstanbul'un köşe bucağını dolaşır dururduk. Ayağımızın değmediği yer kalmadı. Havadan İstanbul'un üstünden bir iki resim alalım dedik. Âli Ersan'ın bulunduğu mekânda herkesi neşelendiren bir karakteri vardı. Cici, esprili, neşe dolu bir kişiydi. Saksafon çalardı. Çok mahir bir fotoğrafçıydı. Hakkı Tarık Us Bey ile Vakıf ve Haber'de çalıştı. Ondan sonra çeşitli spor mecmualarında. O zamanlar mesela Spor Âlemi çıkardı. Çelebi Sait çıkarırdı. İdman Cemiyetleri İttifakı vardı, Yusuf Ziya Öniş ve Baba Tahir çıkarırlardı. Sonra Kırmızı ve

Beyaz vardı, Talat Mithat çıkartırdı. Gerek Faik gerek Âli bunlar çalışırdı. Bunun dışında Sedat Simavi, bir gazete çıkartmaya karar verdiği zaman evvelden her şeyi hazırlamadan teşebbüse geçmeyen kişilerdi. Sonra Resimli Mecmua diye bir yayını vardı. Cemal Bey'le ortaklıklar. Ben de zaman zaman iş verirdim onlara. Âli Ersan Vakıf ve Haber'den sonra Son Posta gibi gazetelerde geçici çalıştı. Sedat Simavi, Hürriyet gazetesini çıkartırken neler lazım geldiğini anlamak için Âli Ersan'a danıştı. Karanlık odayı beraber kurdular. Makineleri beraber aldılar. O, "Amerikalı gazetecilerin kullandığı "speed graphic" tipi makinelerle daha iyi sonuç alınız." dedi. Âli Ersan, Hürriyet'in ilk fotoğraf laboratuvarını kurdu. Simavi ona itimat ettiği için tamamen onun direktifiyle onun istediğini yerine getirdi. Âli Ersan tek olarak Londra Olimpiyatları'na gitmişti. Türk basınında ilk defa birinci sayfada dolu dolu spor fotoğrafı yayınlanıyordu. Hürriyet gazetesine birdenbire büyük katkısı olmuştu. Ona, gazetede özel bir saygı duyarlardı. Onun arkasından fotoğrafçı olarak Hürriyet'e Rüçhan Arıkan geldi."

"O zamanlar 5-10 bin lira sermaye ile gazete çıkarma teşebbüsünde bulunuluyordu. Şimdi milyarlar lazım. Bir foto muhabiri olarak devam edebilmek, benim şahsi imkânlarım sebebiyle mümkün oldu. Fakat ben istisna olabilirim. Umumiyetle gazetelerde uzun süre çalışmış kişiler ailelerinden destek görerek devam edebiliyorlardı. Ödenen para çok azdı. İnsanların amatör tarafını o zamanki gazete patronları tamamen kullanmışlardır. Cumhuriyet gazetesini ücret tatminkârlığı bakımından bu olayın dışında tutmak gerekir. Zaten Cumhuriyet gazetesini çalışanları bir mektep olarak kabul etmiştir. Cumhuriyet'ten ayrılan bir kişiyi herhangi bir gazete rahatlıkla alırdı. Cumhuriyet gazetesini kendi mensubunu iki şekilde süzgeçten geçirerek almıştır. Ya hayata yeni başladığı zaman kadrosuna almış ya da kendi yetiştirmiş, istediği gibi bir muhabir çıkarmıştır." S. 38

"1910'lu yılların başları Osmanlı İmparatorluğu'nun en zor yıllarıdır. Ekonomik ve siyasi zorluklar içinde, yaşam şartları oldukça zor günlere girilmiştir. 1860'lı yıllarda Galata'da atölyelerini kuran "Saray Fotoğrafçıları" tek tek malzemelerini geride bırakarak ülkeyi terk edecektir. Kurtuluş Savaşı başlarken Ulu Önder, düşündüğü birçok ayrıntı yanı sıra cephede fotoğrafçıların da var olmasını atlamamıştır. Esat Nedim Tengizman, Etem Tem, Burhan Felek gibi dönemin fotoğrafçıları cephede asker ruhu ile fotoğrafçılık görevlerini yerine getirmişlerdir. Kurtuluş Savaşı'nın çetin şartlarını, anlatılanlar kadar onların çektiği fotoğraflar da yansıtır. Atatürk fotoğrafa oldukça önem veren bir önderdi. Atatürk fotoğrafçıları tarafından çekilen birçok karede onun ruhu ve ince yaşamını görmek mümkündür. Bu durum savaştan sonra, Cumhuriyet'in kurulduğu yıllarda da devam edecektir.

Tan, Akşam, Posta, Cumhuriyet gibi gazetelerde görev yapan fotoğraf muhabirleri Atatürk'ün en anlamlı ve önemli fotoğrafını çekebilmek için birbirleriyle yarıştılar. Daha 18 yaşında fotoğrafçılığa başlayan ve 50 yıldan uzun bir süre fotoğrafla iç içe yaşayan Selahattin Giz, dönemin Atatürk fotoğrafçılarından biridir.” Alberto Modiano, “Bir Cumhuriyet Dönemi Foto Muhabiri Selahattin Giz”, s.7

TFF ne zaman, nerede kurulmuş?

“Sefirden Sefile - From Diplomats to Paupers” Yapı Kredi Selahattin Giz Koleksiyonu kitabında adı geçen **olimpiyatlara doğru yolculuk yapalım:** “Türk sporunun ilk teşkilatı olan Türk İdman Cemiyetleri İttifakı'nın* kurulmasının ardından Yusuf Ziya Öniş başkanlığında ilk Türk Futbol Federasyonu 1923 yılında Şehzadebaşı'ndaki Letafet Apartmanı salonunda yapılan toplantıda 'Futbol Heyet-i Müttehidesi' adıyla kurulmuştur. Ardından FIFA'ya başvurulmuş ve Türkiye 21 Mayıs 1923 tarihinde FIFA'nın 26. üyesi olmuştur. FIFA üyesi Türkiye, ilk milli maçını Cumhuriyet'in ilanından üç gün önce oynar. 26 Ekim 1923 tarihinde İstanbul Taksim Stadı'nda Romanya'yla oynanan bu maç 2-2 sonuçlanmıştır. Ardından gelen dönemde Milli Takım'ı 1924 Paris Olimpiyatları'na hazırlaması için İskoçya'dan Billy Hunter getirtilmiştir. Hunter, Türk futbolculara çağdaş futbolu tanıtan ve sistemli bir şekilde çalıştıran ilk teknik adam olmuştur. Yine 1924 Paris Olimpiyatları'nda Çekoslovakya'yla oynanan ve 5-2 kaybedilen maç, kayıtlara Milli Takım'ın yurt dışındaki ilk maçı olarak geçmiştir. 1936'ya kadar süren bu dönemde ilk Türkiye Şampiyonası Ankara'da yapılmış ve şampiyon Harbiye olmuştur. 1924'te FIFA'nın isteğiyle Sovyetler Birliği Türkiye maçını Hamdi Emin Çap'ın yönetmesi ise bir Türk hakemin ilk kez bir milli maçta görev yapması anlamına gelir. İlk kez hakem ve antrenör kursu açılması da yine bu döneme rastlamış, ilk deplasmanlı lig kapsamındaki Milli Küme maçları da yine bu dönemde tertip edilmiştir. 1938 yılında Türk Spor Kurumu'nun kaldırılması ve Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nün Türk sporuna hâkim olmasıyla beraber futbol da devlet yönetimine geçmiş olur.” TFF “Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluyor”

*Hukuk detayı ile: “Türk sporunun temeli, 14 Temmuz 1922 tarihinde 16 kulübün birleşmesiyle kurulan “Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (TİCİ)” ile atılmıştır. 1923-1936 yılları arasında faaliyet gösteren TİCİ, sporda demokrasi yönünde önemli adımlar atmıştır. TİCİ dönemini takip eden yıllarda Türkiye'de spora yön veren üç kuruluş daha sırasıyla faaliyete geçirilmiştir; Türk Spor Kurumu (1936-1938), Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü (BTGM, 1938-1989) ve halen hizmetini sürdüren Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü (GSGM) (1989- ...). TİCİ'nin ilk başkanlığını Galatasaray Kulübü'nün kurucusu Ali Sami Yen yaparken, asbaşkanlık görevlerini de Burhan Felek ve Ali Seyfi üstlenmiştir.”. “Türk Spor İdaresinde Türkiye Futbol Federasyonu'nun Yeri ve İşlevi Kurumsal İnceleme”, Serkan Ağar, tbbdergisi

TFF tarihçede geçen Şehzadebaşı'ndaki Letafet Apartmanı'nı İBB tarihçede yer alan “Darülbedayi'den Şehir Tiyatroları'na”da okuyalım:

1914 yılında Belediye Başkanı Cemil (Topuzlu) Paşa, Belediye Meclisi'nden çıkarttığı kararla, bugünkü Şehir Tiyatroları'nın temeli olan, Osmanlı Güzellikler Evi anlamına gelen Darülbedayi-i Osmani'nin kurulmasını sağlar.

Eğitim amaçlı bu kurumun yöneticiliğine de ünlü Fransız tiyatro adamı Andre Antoine atanır. Ancak, Birinci Dünya Savaşı'nın çıkması, Fransa ve Osmanlı Devleti'nin karşı saflarda yer alması nedeniyle kısa bir süre sonra Andre Antoine Fransa'ya döner. Bir süre bocalayan kurum Raşit Rıza'nın (Samako) çabalarıyla yeniden toparlanır. Bu gelişmeler olurken Osmanlı yöneticilerinin ve eğitimcilerin görev aldığı Darübedayi'ye sınavla öğrenciler alınmıştır.

Bu sınavı kazananlar daha sonraki yıllarda tiyatromuzun ve sanat dünyamızın önemli isimleri oldular. Muhsin Ertuđrul, Halit Fahri Ozansoy, Behzat Butak, Ali Naci Karacan, Peyami Safa, Emin Belig Belli, Celal Sahir, Eliza Binemeciyan, Ahmet Muvahhit, İ. Galip Arcan, Raşit Rıza, Fikret Şadi, Sârâ Mannik, Adriyen Binemeciyan ve Mari Mineyan bu öğrencilerden bazıları.

Şehzadebaşı'nda kiralanın Letafet Apartmanı'nda "Tatbikat Sahnesi" adı altında yapılan çalışmalar daha sonra, tiyatromuzun simgesine dönüşen ve 1970 yılında teknik nedenlerden ötürü törenle terk edilen Tepebaşı Tiyatrosu'nda devam etti. Tepebaşı Tiyatrosu uzun yıllar yönetim merkezi olarak da hizmet verdi.

Ocak 1916'da sahnelenen "Çürük Temel" oyunuyla okul olmaktan çıkıp profesyonel bir tiyatro topluluğu durumuna gelen Darübedayi, Tepebaşı Tiyatrosu'ndan başka, değişik nedenler ya da kent içinde yaygınlaşmak için yeni sahnelerde perdelerini açtı. Şehzadebaşı Ferah Tiyatrosu, Kadıköy Apollon Tiyatrosu, Süreyya Sineması ve Kadıköy Halk Eğitim Merkezi Salonu, Beyođlu Odeon, Fransız ve Yeni Komedi Tiyatroları, Aksaray Türk Ocağı, Rumeli Hisarı Şehir Tiyatroları'nın oyunlarının sahnelendiği bazı tiyatro yapılarıdır.

Birçok oyun yazarının ilk çalışması, ilk kez Şehir Tiyatroları'nda sahnelendi. Türk tiyatrosuna yeni oyun yazarları kazandırıldı.

Şehir Tiyatroları Türk Tiyatrosu'na çok yönlü katkının yanı sıra, Türk Sineması başta olmak üzere, sanatın farklı alanlarında önemli çalışmalar yapan isimlere ev sahipliği yaptı.

1931 yılında resmen İstanbul Belediyesi'ne bağlanan kurum, 1934 yılından sonra İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatroları adını aldı. Yine aynı dönem Şehir Tiyatroları'nın çocuk oyunlarının düzenli ve sürekli sahnelenmeye başladığı yıllar oldu. Özellikle Ferih Egemen'in ve Kemal Küçük'ün 1935 yılında başlattığı Çocuk Tiyatrosu alanındaki uygulamaları ülkemiz çocuk tiyatrosu adına tarihsel özellikler taşımakta.

Darübedayi, ardından Şehir Tiyatroları, ülkemizdeki tiyatro dergisi geleneğini başlatmıştır. 1918-1920 yılları arasında Temaşa adlı tiyatro dergisini 25 sayı yayınlayan Şehir Tiyatroları, dünyanın en uzun süreli tiyatro dergilerinden olan ve 1930'dan bugüne Darübedayi, Türk Tiyatrosu ve Şehir Tiyatrosu adlarını alan derginin yayımını bugün de sürdürmektedir.

Son yıllarda Türk tiyatrosundaki değişim ve seyirci yönelişini göz önüne alan Şehir Tiyatroları, yerli ve yabancı yazarlardan oluşan geniş bir repertuarla İstanbul seyircisine ve turneler yoluyla da diğer kentlerdeki tiyatro severlere perdelerini açmakta. Ayrıca, yabancı yönetmenleri ve tiyatro adamlarını davet ederek, sahneye koydukları oyunları Türk seyircisine ulaştırmaktadır.

Bugün on sahnesi olan Şehir Tiyatroları, her gün 3000 civarında İstanbul seyircisine perdelerini açıyor. Bu sahneler: Harbiye Muhsin Ertuęrul Sahnesi, Kadıköy Haldun Taner Sahnesi, Fatih Reşat Nuri Sahnesi, Gaziosmanpaşa Sahnesi, Gaziosmanpaşa Ferih Egemen Çocuk Sahnesi, Üsküdar Musahipzade Celal Sahnesi, Üsküdar Kerem Yılmaz Sahnesi, Kağıthâne Sadabad Sahnesi, Kağıthâne Küçük Kemal Çocuk Sahnesi, Ümraniye Sahnesi'dir.

İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatrosu, bir temel hak olarak Anayasanın güvence altına aldığı sanatın ve özellikle tiyatronun toplumsal görevine uygun olarak halkın kültürel üretiminin, çağdaş eğitiminin sanat düzeyi ve bilincinin yükseltilmesine katkıda bulunmak; bu katkıyı gerçekleştirmek için yerli ve yabancı tiyatro eserlerinin seçkin örneklerini seyircisine ulaştırmak, Türk Tiyatrosunun geleceğe yönelik yaratıcı atılımlarına önderlik etmek amacı ile kurulmuştur.

Letafet Apartmanı'nda kurulan TFF Başkanlarının Dönemleri Yönetim Kurulları'nda Yusuf Ziya Öniş 4 dönem başkanlık yapmış:

Yusuf Ziya Öniş (I) 31.07.1922 - 23.04.1923

Yönetim: Otomobil Nuri, Hamdi Emin Çap, Orhan Öktem, Nasuhi Esat Baydar.

Yusuf Ziya Öniş (II) 23.04.1923 - 01.09.1924

Yönetim: Fethi Tahsin Başaran, Hamdi Emin Çap, Saim Turgut Aktansel, Orhan Öktem, Burhan Felek, Nasuhi Esat Baydar

Yusuf Ziya Öniş (III) 01.09.1924 - 18.09.1925

Asbaşkan: Hamdi Emin Çap

Üyeler: Fethi Tahsin Başaran, Saim Turgut Aktansel, Hüseyin Sami Coşar

Yusuf Ziya Öniş (IV) 18.09.1925 - 02.10.1926

Asbaşkan: Fethi Tahsin Başaran

Üyeler: Saim Turgut Aktansel, Ahmet Şerafettin, Sedat Rıza İstek

Tüm yönetimleri incelediğimde; Şenes Erzik'i Sandoz'dan biliyorum. Saygı ve takdirle bahsedilirdi. 1989-92 arası başkanvekili Prof. Dr. Turgay Atasü ise "Altın eller" diye kadın doğum tarihimizde önemli bir yeri olan hamilelik doktorum, değerli bir hekimdir. Türkiye Futbol Federasyonu Dopingle Mücadele Kurulu Başkanlığı (19932012) gibi sporla ilgili görevler üstlenmiştir.

Yusuf Ziya Öniş, “Spora ilgi duyan mesleğinde öncü: Şenes Erzik-Turgay Atasü örneği” bakış açımından; kurucu başkan sıfatıyla ülke sporuna önemi yadsınamaz, çıtası yüksek bir başlangıç yapmıştır diyebilirim.

Futbolla devam edelim ve gerilere gidelim. Çanakkale Savaşı’na.

Ailemin 150 yılını kitaplaştırırken büyüklerim anılarını paylaştılar. “Osmanlı’da cephe çok.” diyerek neredeyse her cephede savaşan, şehit düşenleri kaleme aldirdılar. Kimisi fotoğraflı, kimisi belgeli idi. Babam bir kitabını iki dedesine ithaf etmişti. Biri kendisine orman sevgisini aşlamış, diğerini ise hiç tanımamıştı. Zira Çanakkale Savaşı’nda şehit düşmüştü. Kendisi de Erzurum Sarıkamış’ta askerliğini yapmıştı. Dikdörtgen kesme cam bir mücevher kutusunda “38/4 Top. O. ikincisi” yazan saatini, lupunu saklarım, diğer yadigârlar gibi.

Çanakkale Savaşı, I. Dünya Savaşı’nda, önceki ve sonraki savaşlarda şehit düşenlerin sayıları hakkında savaş tarihçileri araştırmalarını (Turgut Özakman gibi) sürdürdü ve sürdürüyorlar. Nur içinde yatsınlar hakları ödenmez bir haktır. Konumuza odaklanacak olursak; savaşta renklerin kardeşliğinden de bahsedilir ki bu sporu daha çok da futbolu içine alır. Çanakkale Savaşı’nda hayatını kaybedenlerden birisi de şair Nâzım Hikmet’in dayısı.

Kitaplığıma kayıtlı kitap, dergi, makale, tezlerin içinde yer almış savaş, spor, edebiyat, muhabirlik tarihi gibi konularda kimi araştırmacıların değerli yazılarını okudum, fotoğrafları inceledim. Bir tanesi: “19. Yüzyıldan 20. Yüzyıla Osmanlı İmparatorluğu – Mücadele – Koleksiyoncuların Seçkisi” kitabı. 186. sayfasında “Veliaht Yusuf İzzettin Efendi’nin Çanakkale Cephesi’ni Ziyareti” fotoğrafında gencecik Mehmet Ali Efendi de yer alıyor. Mehmet Ali Efendi’nin bir topçu subayı olduğu babamdan dolayı hafızamdan silinmez. Masum yüzü de. Onun için kitaptaki fotoğraf karesinde hemen tanıdım.

“Osmanlı Devleti’nde önemli görevlerde bulunmuş Nâzım Paşa’nın Mekteb-i Sultanî (Galatasaray Lisesi) mezunu oğlu Hikmet Nâzım Bey. Celile Hanım ile ilk evliliğinden Nâzım ve Samiye.

Türk dilcisi Enver Paşa’dır. Onun, ünlü ressam Sara Hanım’la evliliğinden Nâzım’ın annesi Celile dünyaya gelmiştir. Türkçeye özelliğini kazandırma savaşımının ilk önderlerinden Enver Paşa, Hindistan, Çin, Japonya’da önemli görevlerde bulunmuş. Teselya Savaşı’nda “Golos Komutanlığı”yla adından söz ettirmiştir.

Enver Paşa’nın, kızı Celile’nin yanı sıra ressam mühendis ve şair bir de oğlu var ki, gönüllü olarak katıldığı Balkan Savaşı’ndan sonra Çanakkale’de şehit düşen bu dayısının ölümüyle Nâzım Hikmet çok sarsılmış ve 1915’te daha on üçündeyken şu çocuksu ama düşündürücü dizeleri yazmıştır:” **“Tanıdığım Nâzım Hikmet – Öldüğüme yanmam da, buralarda gömerler, ona yararım... Nazım”** Orhan Karaveli

Orhan Karaveli kitabında Nâzım'ın şiirlerine yer vermiş. Babam gibi Atlas yazarlarından, bazı kurullarda aynı satırda yer alan spor tarihçisi Melih Şabanoğlu da Atlas Tarih Dergisi "Gelibolu 100. Yıl Özel" sayısında Çanakkale şehidi Mehmet Ali Efendi'yi aktarırken Nâzım'ın yazdığı bir şiire de yer vermiş.

Kitaplığıma kayıtlı yine değerli bir kaynak kitabım olan "Nâzm Hikmet – Bütün Şiirleri"nden aktarmayı tercih ettim:

Nâzım, şehit dayısı Mehmet Ali Bey'e altı şiir yazmış. "İlk Şiirler" diye geçiyor kitapta. Sayfalar: 1879, 1880, 1881.

(Benim Dayım)

Dayım! Dayım! Oydu büyük kahraman
Benim ulu Türk göğsümü
İşte oydu kabartan
Bana büyük kahramanlık eserleri gösteren
Bana âli fedakârlık dersleri hep veren
Vatan için fedâ-yı can etmenin
Usulünü öğreten
Millet için ölmenin
Büyüklüğünü telkin eden

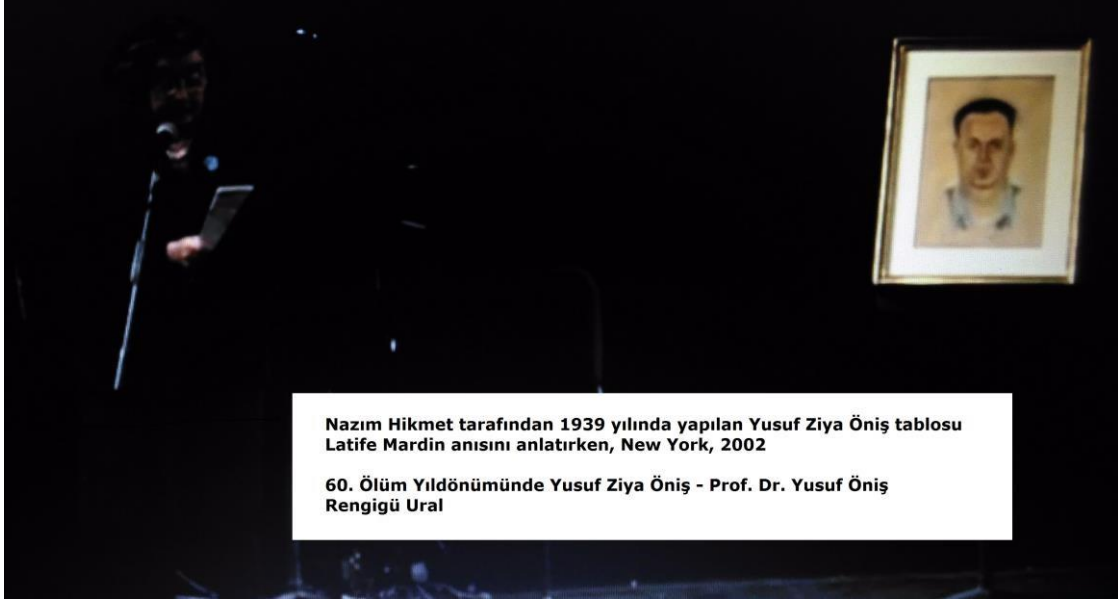
(Şehit Dayıma Mabat)

Neslimin maşrıkını bana oydu öğreten
Türklüğün sanatını bana oydu öğreten
Bunun için ben dayımı severim
Ona karşı kalbimde
Pek ulu bir hürmet beslerim Haziran 1331 (1915)

Neden bu konuya geldim diye düşünülecek olursa:

Nâzım'ın yolu şehit dayısına yazdığı şiirden yıllar sonra Yusuf Ziya Öniş ile kesişecekti.

"Bu akşam iki erkekte bahsetmek istiyorum. Bu iki kişi olağandışı şart ve koşullarda tanıştılar. Birisi bir bankanın başı, gerçekçi, organizatör. O aynı zamanda spora gönül vermişti. Türk Milli Futbol Federasyonu'na form verdi. Türk Milli Futbol Takımı'nı ilk defa 1924'te Paris Olimpiyatları'nda yer almasını sağladı. Diğer kişi ise bir şairdi. Büyük şair. Sadece bir şair değildi. Kendisi hakkında daha çok şey söylemem gerek. Şiir ve şairler hakkında düşündüğümüzde; aşk, doğa, romantizm gibi simgeler aklımıza gelir. Fakat bu şairin şiirleri, şairliği değişikti. O ülkesi, dünya kadın ve erkekleri, acıları, özlemleri dile getirdi. O bir hayalperestti. Fakat hayalleri insanlığın yararına, insanca yaşama ve onların problemlerini derinden hissettiğine dairdi.

Her ikisi de dünyada çekilen acıları ortadan kaldırmaya yardımcı olmak istiyorlardı. Fakat her ikisi de ideolojik/siyasi görüş farklılıkları ile bu ortak acılara bakıyorlardı. Ve gerçek şu ki bu olağandışı durum olmasaydı hiçbir zaman buluşamazlardı. Buluşma aslında eski tevkifhane denilen bugün İstanbul Sultanahmet'teki çok lüks bir otelin olduğu yerde gerçekleşmişti. Tevkifhane kişilerin tutuklu olarak tutuldukları ancak henüz mahkemedeki duruşmaya gönderilmedikleri bir binaydı. Detaylara girmek istemiyorum. İşte bu iki erkek, 1939 yılının yazında burada tanıştılar ki dünya II. Dünya Savaşı'na doğru gidiyordu. Ve inanıyorum her ikisi de arkadaş oldular. Mutlaka aralarında uzun uzun ve hararetli konuşmalar yapmışlardır. Ancak inanıyorum ki her ikisi de birbirinin görüş ve inançlarını değiştirememiştir. Ve inanıyorum ki ikisi de dost olmuşlardır.

Nâzım Hikmet tarafından resmedilmiş ve babam Yusuf Ziya Öniş'e armağan edilmiş bu değerli eseri nasıl tarif edeyim? Bu tabloyu eve getirmiş, çerçeveletmiş ve ölene kadar korumuştum. Vefatından sonra da bana intikal etti. Bu tablo, övgü olarak armağan edilen bir tablo değildi. İçindeki öfke ve hüsranın simgesiydi. Kendisine saygı besleyen arkadaşından armağan. Babama daha çok soru sorabilmek isterdim. Neler hakkında konuştuklarını da öğrenebilmeyi. Nâzım'ın karakteri hakkında da daha fazla bilgi edinebilmeyi. Fakat çok vatansever olan evimizin ortamında ben, o kara günleri kendisine hatırlatmak arzu etmiyordum. Evet, işte benim minik hikâyem. Geriye dönüp düşündüğümde; bu iki iyi niyetli, akıllı insanın görüş ayrılıkları ne olursa olsun dostça dertleştiklerini, konuştuklarını tahmin edebiliyorum. Daha da önemlisi birbirlerine saygı duymuş olduklarını. Babam temiz geçmişini, adını beş yıl aklamakla geçirdi. Herkes Nâzım'a ne olduğunu da biliyor. O, dünyaca temize çıktı." Latife Mardin, 14 Nisan 2002, "Unutulmayan Şair Nazım'ı Anma", Kaye Playhouse New York

Nâzım Hikmet'in doğumunun 100. yılı nedeniyle Güngör Mimaroglu ve Serdar İlhan tarafından organize edilmiş etkinlikte değerli dostum Tilbe Saran'ın da konuk sanatçı olarak katıldığını bildiğimden kendisinden rica ettim. Bana İngilizce olarak gerçekleşen bu güzel etkinliğin videosunu ilettiler.

Latife Hanım'ın konuşmasını dinledim, dilimize çevirirken yumuşak ses tonundan hüzün ve gurur yansımalarından etkilenerek gözlerim doldu. Kendimden biliyorum ki insan babası hakkında konuşurken onun küçük kızı oluyor. Emeği geçenlere teşekkür ederim.

Nâzım Hikmet ile Yusuf Ziya Öniş'in dostlukları beni aslında hiç şaşırtmadı. Her ikisinin de kökleri Makedonya'dan gelmekteydi. Ali Sami Yen (Dil bilgini, gazeteci, sözlükçü, tiyatro ve sinema yazarı Yanyalı Sâmî Frashëri'nin oğlu), Selim Sırrı Tarcan (Mora Yenişehir gibi... Ve bu köklerde Mevlevîlik vardı. Her ikisi de vatanperverdi. Yenilikçiydi.

Ve Yıllar Sonra...

Nâzım Hikmet külliyesi ilk kez akademik bir çatı altında 2014'te Boğaziçi Üniversitesi'nde **Nâzım Hikmet Kültür ve Sanat Araştırma Merkezi** adıyla kuruldu. Müdürlüğünü de hocamız Prof. Dr. Murat Gülsoy üstlendi. Nâzım'ın Türkçe eserlerini, yabancı dillere çevrilmiş eserlerini, hakkında yazılmış Türkçe ve yabancı dillerdeki kitapları, makaleleri ve tezleri içeren Nâzım Hikmet Bibliyografyası 1832 eserden oluşmaktadır, bu sayıya aynı eserlerin yaptığı farkı baskılar da dahildir. Tek tek eser olarak bakıldığında 1202 eserlik bir külliye karşımıza çıkıyor.

Yusuf Ziya Öniş'in adı içinde müzenin de bulunduğu Sarıyer'deki stadyum ve spor tesislerine verilmiştir: **Yusuf Ziya Öniş Stadyumu**.

TFF Müzesi: Yusuf Ziya Öniş başkanlığında 1923 yılında Futbol Heyet-i Müttehidesi adıyla kurulan Türkiye Futbol Federasyonu'nun (TFF) müzesi Türk futbol tarihini gelecek kuşaklara aktarmak amacıyla; Riva'da "Türk futboluna ışık tutan müze" adıyla basında yer almıştır.

Sanatla Devam Edelim...

Üstelik de Covid-19 ile mücadele eden dünyamıza uygun bir filmle!

Yapımcı yönetmen ve senarist Ali İpar'ın "Salgın" filmi ile "Bir Şehir Hakkında Hikâye" filmlerinde yönetmen asistanı olarak çalışır Latife Öniş. Yıl: 1954. Salgın filmini İlhan Arakon çekmiş. "Salgın" filmi çok da tanıdık değil mi şu yaşadığımız günlerde? Konusu: Bir şehirde bir salgın hastalık çıkar ve bir grup insan bu salgına karşı mücadele verirler. İpar, o dönem Virginia Bruce ile evli olduğu için filmde oynar. Kenan Artun, Nubar Terziyan, Gloria Dowman, Metin Selener gibi sanatçılarla. Cumhuriyet Gazetesi'nin 20 Ekim 1985 günkü haberinde Atilla Dorsay "İlk renkli Türk Film tavan arasında Bulundu" diye manşet atmış. İyi ki de yazmış. Taha Toros Beyefendi de iyi ki arşivlemiş.

"Ali İpar'ın sinemacılığı: "Hayatta yaptığım işlerin en kısa süreli armatörlük olduğu halde kamuoyu, dediğiniz gibi beni armatör olarak tanır. Sinemaya ilk gençliğimden beri büyük ilgi duydum. Daha Galatasaray Lisesi son sınıf öğrencisi iken Amerika'ya, Hollywood'a gidip sinemayı yakından tanımayı aklıma koymuştum. Gerçekten Hollywood'a gittim, senaryolar yazdım. Prodüktör yardımcılığı, prodüktörlük yaptım. Savaş sırasında bir grupla Meksika'ya gittik, 2 dilden (İspanyolca ve İngilizce) bir film çektik. Askerliğim için ülkeye dönünce kameraman İlhan Arakon'la tanıştım.

O burada da sinema yapmayı aklıma soktu. Oturduk, bir iki kısa film yaptık İlhan'la. Bu arada, biliyorsunuz benim hanım da artistti. Hollywood'un bir aralar ünlü olan yıldızlarından Virginia Bruce... Benim hazır bir senaryom vardı, bir kentte bir salgın hastalık çıkmasıyla ilgili. Gerçi her yerde geçebilecek bir hikâyeydi, İstanbul'a özgü hitanımdan ve Kenan Artun'dan başka hemen herkes amatördü. Berberim, terzim, İlhan'ın bir ahbabı, Amerikan ataşemiliterinin kızı. Filmi İngilizce çektik, Amerika'da dublajı kolay olsun diye. Kenan Artun'un bilmediği İngilizceyi konuşması ömürdü. —“

İlhan Arakon araya giriyor ve anlatıyor: "— İlk günü bir terasta çekim yapacağız. Hazırladık, Virginia geldi. 'Açık havada mı çekeceğiz?' dedi. Çünkü o dönemde Hollywood'da her şey stüdyoda çekiliyordu. Sonra kamerayı sordu. Küçük, el kadar bir şeyi gösterdik. Şaşırdı, çok tuhaf oldu, nerdeyse ağlayacaktı. Ama sonradan alıştı ve filmi aldı, götürdü."

Sinema tarihi denilince sinema koleksiyoneri Erhan Kayaalp hocamıza hemen danıştım. İlhan Arakon'u bir gece "ev sineması"nda yad etmiştik.

"Ali İpar ile ben bile çalışmış olabilirim. 1986, 1987 ve 88'de benim reklam ajansı prodüktörlüğü ve reji asistanlığı dönemlerim oldu. O sıralarda bir sürü isim dolaşırdı etrafımda. Ali İpar da onlardan biri olabilir. İlhan Bey de bir iki filmimizin ışıklarını yapmıştı zaten o dönemde. Oradaki tanışıklığımı kullanıp 1999-2000 döneminde Açık Radyo'da bir radyo programı yapıyordum, kendisini programıma davet etmiştim. Bir saat boyunca söyleştik. İlhan Bey "İlk renkli Türk filmi biz yaptık." demişti. Fakat bir idari aksaklık olmuş "Halıcı Kız" önce çıkmış. İlk renkli Türk filmi unvanını "Halıcı Kız" almış. Hâlbuki ilk renkli Türk filmi İlhan Arakonların yaptığı film. Bu söylediğim İlhan Arakon'un bizzat ağzından bende kayıtlı. Arakon sinemanın her türlü evresinde çalışmış bir insan rahmetli. Acayip iyi bir insandı, sizden iyi olmasın. Çok efendi bir insandı. Tanımış olduğuma çok seviniyorum kendisini." Erhan Kayaalp

Hayli ilginç detaylardan birisi ile de bir parantez açmak istiyorum: Yusuf Ziya Öniş'in "Asrî Kerem" kitabında geçmesi. Orhan Seyfi Orhon'un 1938'de yazdığı mizahî destan. O dönemi anlatan kitabı, Doç. Dr. Ahmet Özgür Güvenç incelemiş ve araştırma makalesi yazmış.

Paris Olimpiyatları'ndaki Detay ile Yusuf Ziya Öniş

"Paris 1924 Oyunları'nın ilginç anılarından biri A Milli Futbol Takımımızın 8 Nisan 1924 günü Galata Rıhtımı'ndan kalkan bir şileple Fransa'ya gidişiydi. Kamaralara yer yatakları eklenmiş, kafile başkanı Burhan Felek, Futbol Federasyonu Başkanı Yusuf Ziya Öniş ve Mutemet Otomobil Nuri Bey'ler futbolcuların karşı çıkmalarına rağmen, "Maç oynayacak sizlersiniz" diyerek 10 gece yer yataklarında yatmışlardı.

Olimpiyat Köyü'nde yapılan maçlar sırasında Kelle İbrahim ile Milli Takımımızın İskoç antrenörü Billy Hunter karşılıklı olarak topu yere düşürmeden 500 kafa pası yaptılar.

Ayrıca topu yere düşürmeden 165 kez kafasında sektiren Kelle İbrahim'den, oyunların futbol şampiyonu Uruguaylılar kendilerine kafa vuruşu öğretmesini rica etmişlerdi. Oyunlara katılması, genç Türkiye Cumhuriyeti'nin tanıtımı, sporcuların deneyim ve görgülerinin artması bakımından yararlı oldu.

Paris 1924 Olimpiyat Oyunları, Türkiye Cumhuriyeti'nin katıldığı ilk oyunlardı ama Türkiye'den birçok sporcu daha önceki olimpiyatlara Osmanlı Devleti'ni temsilen katılmışlardı.”, Milli Olimpiyat Komitesi, “Olimpiyatlarda Türkler, Sporcularımızın Yaz Olimpiyatları Öyküsü”

“Kamaralara yer yatakları eklenmiş, kabile başkanı Burhan Felek, Futbol Federasyonu Başkanı Yusuf Ziya Öniş ve Mutemet Otomobil Nuri Bey'ler futbolcuların karşı çıkmalarına rağmen, “Maç oynayacak sizlersiniz” diyerek 10 gece yer yataklarında yatmışlardı.” Çok saygı duyulacak bir detay. Ruhları şad olsun.

Hukuk detayı ile:

“Cumhuriyet Hükümeti, 16 Ocak 1924'te aldığı 170 sayılı kararla Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nı kamu yararına bir dernek olarak onaylamış, hemen ardından 171 sayılı kararla Mayıs 1924'te Paris'te yapılacak olan olimpiyat oyunlarına katılmakta Türkiye'nin menfaatinin bulunduğu belirtilerek bu oyunlara Türk sporcularının katılımının sağlanması için “müstacelen (tez elden)” 17 bin liranın örtülü ödenekten Türkiye İdman Cemiyetleri Genel Merkezi'ne aktarılmasına karar verilmiştir.”. “Türk Spor İdaresinde Türkiye Futbol Federasyonu'nun Yeri ve İşlevi -Kurumsal İnceleme”, Serkan Ağar, tbbdergisi

BÖLÜM II

Prof. Dr. Ziya Öniş'in Bilim Dünyası ve Dedesi ile Olan Bağı

“Dedem Yusuf Ziya Öniş'e büyük bir hayranlığım olduğunu söyleyebilirim. Birçok ortak noktamızın olduğunu ben de düşünüyorum. Derin bir vatan sevgisi bunlardan bir tanesi.

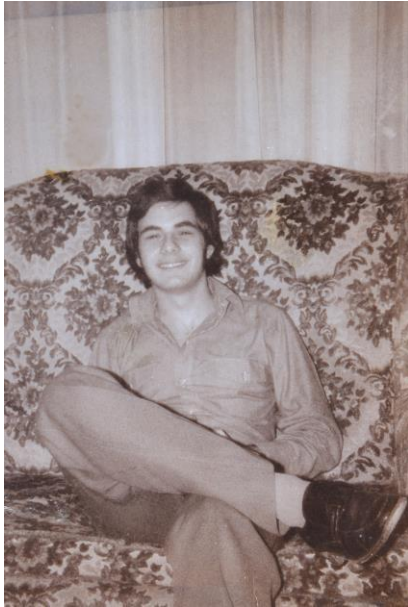
Diğer bir benzerlik de futbol sevgisi ve Galatasaray sevgisi. Ben de kendimi bildim bileli koyu bir Galatasaray taraftarıyım. Galatasaray taraftarlığının ötesinde futbol hayatımda çok önemli bir yer tutuyor. Bunlara Sarıyer sevgisini de ekleyebiliriz. Normal zamanlarda Yusuf Ziya Öniş Stadı'nda Sarıyer'i seyretmeye sık sık gidiyorum.”

ifadeleri ile başladı söyleşimiz Sayın Ziya Öniş Hoca'mızla. Tam da Yusuf Ziya Öniş'in vefatının 60. Yıldönümü haftasında.

“1892 yılında doğan Yusuf Ziya Öniş Mekteb-i Sultanî'de bir yıl okuduktan sonra St Benoit Fransız Lisesi'ni bitirdi. Galatasaray'ın futbol takımıyla ilk maçına 1 Eylül 1914 Altınordu'yla oynanan hazırlık maçına çıktı. Daha sonra 2 Ekim 1914'te Fenerbahçe'ye karşı oynanan ve Galatasaray'ın 6-1 kazandığı I. Dünya Savaşı'nda gönüllü olarak yazıldı. Çanakkale'ye gönderildi ve bu cephede yaralandı. Daha sonra hukuk okumak için İsviçre'ye gitti. 1922'de kurulan Türkiye Futbol Federasyonu'nun ilk başkanı oldu. Bu göreve 1950 yılında bir kez daha getirildi. 12 Ekim 1960'ta yaşamını yitirdi.” Çanakkale Zaferi'nin 104. Yıldönümü dolayısıyla Serdar Azak tarafından kaleme alınmış olan “Çanakkale Savaşı'nda Galatasaraylılar”, Gelibolu Gaste

Ben ilkokulu Saryer’de okudum. Sonra Alman Lisesi’nde okurken İngiltere’ye gittik. İngiltere’ye giderken içimden gitmemek için direnç göstermiş ve gönlümü ülkemde bırakmıştım diyebilirim. 13 – 26 yaşlarım ki dönüm noktası olan yaşları kapsar. Sonra Türkiye’ye döndüm. Burdur’da askerliğimi yaptım.

1984-1999 yılları arasında Boğaziçi Üniversitesi’nde öğretim üyesi olarak çalıştım. Asistan, doçent ve profesör oldum. 1999’da Koç Üniversitesi’nde göreve başladım. Halen Uluslararası İlişkiler Bölümü’nde Ekonomi ve Siyaset Bilimi’nde 21 yıldır öğretim üyesi olarak çalışmaktayım. Ekonomi derslerini de vermekteyim. 36 yıldır akademik hayatın içindeyim.

Galatasaray kravatıyla Prof. Dr. Ziya Öniş, kızı Güneş Öniş Çapa ve oğlu Gökhan Bakî Öniş ile

Şimdi size çok ilginç bir detaydan bahsedeceğim: Ben, eşim Dırahşan ile İngiltere’de, Manchester’da evlendik. Kızımız Manchester’da doğdu. Adını Güneş koyduk. Damadım Mehmet Çapa. Güneş’in iki oğlu oldu: Mehmet ve Ediz. Oğlumun adı Gökhan Bakî Öniş. Gelinim Damla Öniş. Yeni torunumuz oldu. Üç aylık. Adı Uzay Ziya Öniş. Ziya adı devam ediyor. Aslında o zamanlar dedem Yusuf Ziya Öniş’in 1930’ların başında Güneş Kulübü’nü kurduğunu düşünmeden Güneş adını koymuştum. Ama sanırım çocukluğumda belki de hafızamda yer etmiş olabilir. Dedem Yusuf Ziya Öniş, Güneş Kulübü’nü Galatasaray’a alternatif olsun diye kurmuyor. Asıl amacı: Galatasaray’a ve Türk futboluna profesyonellik getirmek. 1938’de şampiyon olduktan sonra da lav ediliyor. Babam Galatasaray Kulübü’ne bir mektup yazdığını anlatmıştı. Mektubunda Yusuf Ziya Öniş’in eyleminin hiçbir zaman Galatasaray’ı bölmek değil aksine Türk futboluna profesyonelliği getirmek olduğunu yazmış.

Hocam, “Atatürk’ün takımı Güneş. O öldükten sonra kapatılıyor.” ifadeleri doğru olsaydı Atatürk’ün kurduğu ve desteklediği her kurum o yıl kapatılırdı. Başta İş Bankası.

Evet. Dediğiniz gibi.

Gasnun Galip, İbrahim Orhan, Mustafa Refik, Ahmed Refik, Mehmet Ali, Celal İbrahim, Yakup, Ahmet, Abdurrahman Robenson, Mehmet Muzaffer, Emin Bülent Serdaroğlu, Ahmet Esat Tomruk, Cevdet, Mehmet Nazmi, Aziz Ulvi, Mehmet Nüzhet, Cevat Çobanlı Paşa, Ali Rıza Sedes Paşa’yı da anarak; Yusuf Ziya Öniş’in Çanakkale’de yaralandığı doğru mudur?

Evet. Babamdan duymuştum. Parmağından vurulmuş.

Kısa özgeçmişindeki detaylarda Servette takımında oynadığını da okuyorum.

Evet, doğru.

Dedenizin “ticaret ve ekonomi kitabı yazdığını, yazılmış en iyi üç kitaptan biri olarak Amerika’da Delawere Üniversitesi’nde ders kitabı olarak okutulduğunu” okuduğumda içimdeki sesle “Prof. Dr. Ziya Öniş hocamızın kitabıdır.” diye düşünmüştüm. Kitap sizin kitabınız mı? Yusuf Ziya Öniş’in bir kitabı var mı?

Bildiğim kadarıyla dedemin bir ders kitabının olduğunu sanmıyorum. Benim ders kitaplarım var. Yurt dışında yurt içinden daha çok tanınıyorum diyebilirim. 100 kadar makalem var. Ülke dışında da derslerde okutuluyor.

Hocam, şimdi sizi, Prof. Dr. Ziya Öniş’i tanıyalım:

Prof. Dr. Ziya Öniş, Koç Üniversitesi’nde uluslararası politik ekonomi profesörüdür. Koç Üniversitesi Küreselleşme, Barış ve Demokratik Yönetişim Merkezi (GLODEM) ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Direktörlüğü görevlerinde bulunmuştur. Öniş, Koç Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümüne katılmadan önce Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmış (1984-1999), aynı üniversitenin Uluslararası İlişkiler ve Siyaset Bilimi Bölümü’nde de dersler vermiştir. Ziya Öniş, lisans ve yüksek lisans derecelerini iktisat alanında London School of Economics and Political Science’den almıştır. Doktorasını ise kalkınma iktisadı alanında Manchester Üniversitesi’nde tamamlamıştır.

Prof. Öniş'in son dönem çalışmaları küresel kriz sonrasında oluşan yeni dünya düzeni, yükselen güçlerin ekonomi politiği, kapitalizmin farklı türleri arasındaki rekabet süreçleri, küreselleşmenin ve demokrasinin geleceği temaları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Prof. Öniş'in çalışmaları Review of International Political Economy, Third World Quarterly, New Political Economy, Development and Change, Political Science Quarterly, Globalizations, Journal of Democracy, Turkish Studies başta olmak üzere saygın sosyal bilimler dergilerinde yayınlanmıştır. Öniş'in son dönem yayınlarından bazıları şunlardır: "The New Age of Hybridity and Clash of Norms: China, BRICS and Challenges of Global Governance in a Post-Liberal International Order". Alternatives: Global, Local, Political. Internet First version published in May 2020 (Forthcoming, 2020) (M. Kutlay ile); "On the Global Political Economy of Right-Wing Populism: Deconstructing the Paradox". The International Spectator. Internet First version published in March 2020 (Forthcoming, 2020). Turkish Version: "Sağ Popülizmin Ekonomi Politiği Üzerine". İktisat ve Toplum. No. 115 (2020) (M. Kutlay ile); "Reverse Transformation? Global Shifts, the Core-Periphery Divide and the Future of the EU". Journal of Contemporary European Studies. Internet First version published in December 2019 (Forthcoming, 2020) (M. Kutlay ile); "Turkey under the Challenge of State Capitalism: The Political Economy of the Late AKP Era". Southeast European and Black Sea Studies, Vol. 19, No. 2 (2019). Internet First version published in April 2019;

Prof. Öniş, 2012 yılında Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) üyeliğine seçilmiş, TÜBİTAK Sosyal Bilimler Bilim Ödülü ve Koç Üniversitesi Üstün Başarı Ödülünü almaya hak kazanmıştır.

Prof. Dr. Ziya Öniş'in Okuduğum, Not Aldığım Son Dönem Çalışmaları:

"Reverse transformation? Global shifts, the coreperiphery divide and the future of the EU", Ziya Öniş & Mustafa Kutlay

"The New Age of Hybridity and Clash of Norms: China, BRICS, and Challenges of Global Governance in a Postliberal International Order" Ziya Öniş, Mustafa Kutlay

"The Global Political Economy of Right-wing Populism: Deconstructing the Paradox", Ziya Öniş & Mustafa Kutlay

"Sağ Popülizmin Ekonomi Politiği Üzerine", Ziya Öniş & Mustafa Kutlay

"Global Shifts and the Limits of the EU's Transformative Power in the European Periphery: Comparative Perspectives from Hungary and Turkey", Ziya Öniş & Mustafa Kutlay

"Küreselleşme, Servet Eşitsizliği ve Demokrasi Üçgeni Üzerine" Ziya Öniş, Ezgi Özçelik

"The Age of Anxiety: The Crisis of Liberal Democracy in a Post-Hegemonic Global Order" Ziya Öniş

Kuruluşunu bildiğim Koç Üniversite'mizin sayfasında kısaca bahsedilen çalışmalarından, babamın da çok değer verdiği TÜBİTAK Ödüllü hocamız Yusuf Öniş'in "Çin'in önderliğinde "stratejik kapitalizm" in yükselişe geçtiğini ve Batı normlarıyla bu devlet ağırlıklı kapitalizmin normlarının çatıştığını" nı vurgulayan bir görüşü var.

Politik-ekonomi bakış açısından Covid-19 Süreci’ni (Çıkış noktası Çin olduğu için) nasıl değerlendiriliyor sorusuna makalesi ile cevap bulalım:

“Popülist hareketler merkez siyasetin halktan koptuğu ve “müesses nizamın seçkinlerini” önelediği argümanı üzerinden yükselişe geçmeyi başardı. Ancak 21. yüzyılın karmaşık dünyasına ve bu dünyanın sorunlarına çözüm üretememeleri, halkların popülizmin de bir çözüm olmadığı kanaatine varmasına yol açabilir. Özellikle, COVID-19’un küresel ekonomik-siyasi sarsıntıya yol açması ve farklı hükümetlerin bu krizi yönetmedeki başarısı/ başarısızlığı bu açıdan yakından takip edilmesi gereken bir dönüm noktası oluşturmuş durumda. İkincisi, popülist liderlerin pek çok ülkede hükümette geçirdikleri süre içerisinde başarılı olduğuna dair pek az kanıt bulunuyor. Önceki dönemin yolsuzluklarını ve ülkedeki eşitsizliği ortadan kaldıracığını vurgulayan bir söylemle Brezilya’da devlet başkanı seçilen Bolsonaro, her iki konuda da kayda değer bir başarı gösterebilmiş değil. Benzer şekilde, ABD Başkanı Trump yönetimi vaatlerinin pek azını yerine getirebildi. Ya da yerel seçimlerin ardından Macaristan’da Orban hükümetinin eskisi kadar güçlü bir konumda olmadığı söylenebilir. Fakat bu noktada da temkinli olmak gerekir. Çünkü yukarıda belirttiğimiz üzere, sağ popülist liderlerin “dış düşmanlar ve yerli destekçileri” söylemiyle hedef saptırabildiklerini ve küresel kaygı/belirsizlik çağında kategorik, kutuplaştırıcı kimlik-siyasetine topluları hapsedebildiklerini unutmamak gerekiyor.

Orban’ın, COVID-19 krizi çerçevesinde, en azından kısa vadede, merkezi hükümetin yetki alanını daha da arttırmayı başarabilmesi, popülistlerin krizlerden faydalanarak güçlerini arttırabilme olasılığının güncel bir örneğini oluşturuyor. Bu nedenle, yeterince derin olmayan krizler, popülist liderlerin karizmalarına, kontrol ettikleri ekonomik güce, arkalarındaki medya desteğine ve muhalif hareketlerin siyasal kapasitelerine bağlı olarak sağ popülist hareketlerin ömrünü uzatabilir.”, “Sağ Popülizmin Ekonomi Politikası Üzerine” Ziya Öniş Koç Üniversitesi, Mustafa Kutlay City University of London, İktisat ve Toplum, Mayıs 2020, Sayı: 115

Covid-19 ile servet eşitsizliği, korku ve kaygı global halde iken; refah topluları içeren bir dünyadan bahsedebilir miyiz?

“Bir ülkenin sahip olduğu demokratik veya otoriter özellikler ile servet dağılımı arasındaki ilişkiyi anlamak, servet eşitsizliği ve demokrasinin geleceği hakkında yorum yapabilmek için önemlidir. Bununla beraber, servet eşitsizliğinin siyasal değişkenlerden etkilenmediği veya siyasal yansımaları olmayacağı sonucuna varmak da mümkün değildir. Özellikle son yıllarda Çin’in önderliğinde yükselişe geçen politik ekonomik sistemlerin nüfuz ettiği ülkelerde, devletin ekonomik ilişkilerde üstlendiği aktif rol, siyasal ilişkiler ile servet dağılımı arasındaki ilişkiyi sorgulamaya sebep olmaktadır. Stratejik kapitalizm veya devlet kapitalizminin hakim olduğu ülkelerde devlet ile belirli sermaye gruplarının yakın ilişkileri ve bu ilişkilerin şeffaflıktan uzak karakteri düşünüldüğünde kişilerin ve grupların mal varlıklarına siyasal çıkar ilişkileri sebebiyle el konulması veya ülke içi servetin yine benzer motivasyonlarla yeniden dağıtılması ihtimali ortaya çıkmaktadır.

Servet dağılımı üzerinde söz sahibi olan siyasal bir otorite altında servetin siyasal bir ödüllendirme ve cezalandırma aracı olarak kullanılma riski vardır. Yine devlet kapitalizmi altında servetin devlete yakın grupların elinde giderek daha fazla yoğunlaştığı ve eşitsizlik seviyesinin giderek arttığı muhtemel durumlarda ise ekonomik elitlerin kendi çıkarlarına hizmet eden politikaları siyasal otoriteye dayatma ve sahip oldukları avantajlı pozisyonu koruyacak bir siyasi yönetimi destekleme tehlikesi olasıdır. Kısacası servet eşitsizliği ile siyasal rejim arasında direkt bir ilişki iddiasında bulunmak var olan verilerle mümkün değilse de, özellikle ekonomik yapı olarak stratejik kapitalizmi benimseyen devletlerin ülkelerinde siyaset ve servet dağılımı arasında çift yönlü bir ilişki olma ihtimalinden bahsedilebilir. Servet eşitsizliği günümüzde gerek gelişmiş ülkelerde gerek yükselen ekonomilerde çözüm bekleyen en önemli sosyo-ekonomik sorunlar arasında yer almaktadır. Geçtiğimiz yüzyılın servet eşitsizliği tarihine ait veriler her ne kadar sadece Batı ülkeleriyle sınırlı olsa da bu verilere dayanarak günümüze dair önemli çıkarımlar yapmak mümkündür.

Chuck Collins'in (2012) de vurguladığı gibi, özellikle Avrupa'da 1890-1928 yılları arasında son derece arttığı bilinen servet eşitsizliği oranları ile bu oranların 1929'daki Büyük Buhran sonrası tekrar sürdürülebilir seviyelere inmiş oluşu günümüzdeki eşitsizlik oranlarına rağmen geleceğe umutlu bakabilmemize olanak tanımaktadır. Yirminci yüzyıldan servet eşitsizliğine dair çıkarabileceğimiz en önemli derslerden biri de orta sınıf yanlısı politikaların eşitsizliği azaltmaya sağladıkları katkıdır. Son yıllarda özellikle Batı ülkelerinde giderek daralan orta sınıfı tekrar güçlendirmek hem yoksullaşmaya hem de aşırı zenginleşmeye bir alternatif sunarak eşitsizliği sürdürülebilir seviyelere çekmek için uygulanabilecek dikkate alınmaya değer bir politikadır.", "Küreselleşme, Servet Eşitsizliği ve Demokrasi Üçgeni Üzerine", Ziya Öniş, Ezgi Özçelik

Siz de ben de aynı yılda doğmuşuz. Sizin de İngiltere deneyiminiz olmuş. O kültürle yaşamışsınız. Okulum Boğaziçi'nde ve mensubu olduğum Koç'ta kampüs hayatı yaşamış ve yaşamaktasınız. Gönlümüzde Galatasaray. Futbol İngiltere'den çıktığına göre ve bu kültürü de benim gibi bildiğinize göre neler dile getirmek istiyorsunuz?

Evet, benzer yaşantılarda olmuşuz sizinle. İngiltere yaşantım kritik bir yaş grubunu kapsıyordu: 13-26 yaş. Zorlandım tabii ama sosyal bilincimin oluşmasında etkili oldu. Enternasyonel, eleştirisel bakış açısı ile. Bu bakış açısı önemli. Türkiye'deki olayları içten ve dıştan görebilmek. Avantajımız: Evrensel, sosyal bakabilmek. Dezavantaj: Çevremiz yoktu. Okul arkadaşlarımız... Mahalle arkadaşlarımız... Kopuktuk... Türkiye'ye döndüğümüzde yalnızdık. Siz de yaşamışsınız aynı hisleri.

Evet hocam. Benim de “Glodalden Yerele Yerelden Globale” makalelerim var.

Benimle paylaşırsanız memnun olurum. İngiltere ile de kısıtlamamam gerek. Yabancı arkadaşlarım, dostlarımla hemen kaynaşabiliyor onların bakış açısıyla olaylara bakabiliyorum. Ancak bir konuyu da dile getirmem gerek ki bunu siz de yaşamışsınızdır: Dünyanın neresinde olursanız olun “yabancı”sınızdır. Ülkenizde ise hayat görüşünüz çoğunluğa uyuşmasa bile o sizin vatanınızdır ve “yabancı/göçmen” statüsünde değilsinizdir. Bu çok büyük bir rahatlık sağlar ferde.

Yoğun bir tempodaki akademik hayatınızın dışında sizi mutlu eden uğraşlarınızdan, dedenizle olan bağınızdan bahseder misiniz lütfen? Gerçi genç torunlarınız, bebek Ziya Öniş ve anneniz Tülin Öniş hanımefendi ile dört nesil bir arada fotoğraflarınızdan mutluluğunuz yansıyor. Sarıyer'deki Yusuf Ziya Öniş Stadyumu'na girdiğinizde dedenizle ilgili bir ulvî his duyuyorsunuzdur diye düşünüyorum.

Futboldan zevk alıyorum. Ali Sami Yen Stadyumu'nu severdim ve giderdim. Yeni stadyum da güzel ama ben Ali Sami Yen'i arıyorum. Yusuf Ziya Öniş Stadyumu'ndaki maçları izlemekten çok hoşlanıyorum. Bunun iki nedeni var. Dedemin adı ama ben aslında Sarıyerliyim. Çocukluğum, o güzel Sarıyer'de geçti. İki evimiz vardı.

Biri Ayaspaşa’da, diğeri Sarıyer’deki yalıda. Çok güzel bir yalıydı. Vehbi Koç’un Yalısı’nın Sadberk Hanım Müzesi’nde giderkenki iki ötesindeydi. Yazları önünden denize girer, caddesinde yürüyüşler yapardık. Onun için Koç Üniversitesi’nde çalıştığım için mutluyum. Her gün çocukluğumun geçtiği yerden, Piyasa Caddesi’nden geçiyorum.

Ben protokolü sevmiyorum. Yusuf Ziya Öniş Stadı’nda da protokol tribününde değil normal yerde oturuyorum. Balıkçılarla, halkla, seyircilerle içiçe olmak hoşuma gidiyor.

Ülkemde olduğum için mutluyum.
Aidiyet duygusu. Sarıyer. İstanbul. Galatasaray.

60. Ölüm Yıldönümünde Yusuf Ziya Öniş’i, 12 Ekim 2020 tarihinde bir makale ile anabildiğim için ben de mutluyum. Gönülden bir vazife duygusu ve sanırım yine içgüdüsel. İçgüdülerim beni şimdiye kadar hiç yanıltmadı.

Ve... Ülkem adına gurur duyulacak güzel bir haber ile makalemin şimdilik sonuna gelmek isterim. Şimdilik diyorum zira ileride yine güzel sürpriz gelişmeler olabilir. Cambridge University Press bir duyuruda bulunmuş. Eminim Yusuf Ziya Öniş’in ruhu şad olmuştur. Yaşasaydı benim gibi gurur duyardı. Babam bana “Aslan kızım” derdi. Ve eminim Prof. Dr. Ziya Öniş’e de babası ve dedesi yaşasaydı “Aslan oğlum” derlerdi.

“Elizabeth Meehan ‘Best Article’ Prize 2019

On behalf of the editorial board, the editors of Government and Opposition are pleased to announce the winners of the annual ‘best article’ prize, named in memory of long-time editorial board member Elizabeth Meehan (1947– 2018). This prize is offered to the non-commissioned, peer-reviewed, original research article published during the previous calendar year that the editorial board members believe best represents the scholarly excellence of the journal and the tradition of commitment to public discourse on important topics in comparative politics that Government and Opposition has maintained for more than fifty years.

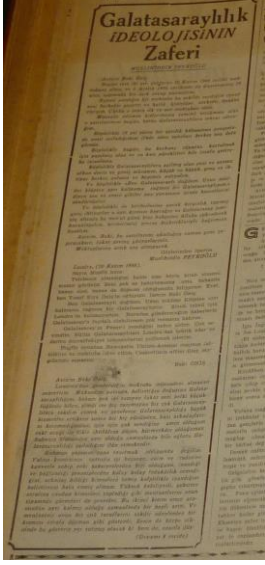
The prize winning article for Volume 54 (2019) is by Professor Ziya Öniş, Koç University in Istanbul & Dr Mustafa Kutlay, City University of London: Global Shifts and the Limits of the EU's Transformative Power in the European Periphery: Comparative Perspectives from Hungary and Turkey.

The paper highlights the weakening of the EU's transformative capacity in the broader European periphery in a rapidly shifting global order with reference to Hungary and Turkey. Although Hungary is an "insider" and Turkey a relative "outsider," their recent experiences display strikingly similar patterns, raising important concerns about the EU's leverage. Under the influence of strong nationalist-populist leaders backed by powerful majorities, both countries have been moving in an increasingly illiberal direction, away from well-established EU norms.

The paper proposes an analytical framework based on a combination of push and pull factors that drives from changing global political economy dynamics, which explains the EU's declining appeal in its periphery, not only in reference to the internal dynamics of European integration and its multiple crises, but also the appeal of illiberal versions of strategic capitalism employed by rising powers, which serve as reference point for the elites of several states in diverse geographical settings. Öniş, Z., & Kutlay, M. (2019). Global Shifts and the Limits of the EU's Transformative Power in the European Periphery: Comparative Perspectives from Hungary and Turkey. *Government and Opposition*, 54(2), 226-253 (April 2019).

We are very pleased to have selected this article. It showcases the importance of rigorous, well-embedded, comparative research to any discussion of the limits to the role of the EU as an impetus for economic and political reform. This issue was of central importance to Professor Meehan's work. We especially welcomed the comparison between an EU member state and a candidate for membership, exploring both the insider and the outsider dimensions of the EU's transformative power."

Galatasaraylılık İdeolojisinin Zaferi
Muslihiddin Peykoğlu
Galatasaray Gazetesi, 1948

Muslihiddin Peykoğlu ile Bakî Öniş'in
Açık Yazışmaları:

Muslihiddin Bey "Azizim Bakî" diye hitap ediyor. "Ben Galatasaraylı doğdum. Uzun müddet klüpten ayrı kalmama rağmen bir Galatasaraylıyım." diyen sen ve senin gibiler ana yuvasının içinde hasretlerini söndürürler, diye devam ediyor.

Londra'dan gönderdiğin mektubu müsaadeni almadan neşrettim. Maksadım yazında belirttiğin doğuştan Galatasaraylılığını, babanı pek iyi tanıyan fakat seni belki küçüklüğünde bilen, şimdi ise hiç tanımayan birçok Galatasaraylılara takdim etmek ve senelerce Galatasaraylılığa büyük hizmetler ettikten sonra bir hiç yüzünden, bazı arkadaşlarını kıramadığından, için çok sevdiğine emin olduğum eski ocağı ile fikir ihtilafına düşen, hürmetkâr olduğumuz babanın kulübünden ayrı olduğu zamanlarda bile Galatasaraylılığı aşıladığını ilan etmektir. Babanın yapısını sana tanıtmak iddiasında değilim. Yalnız kendisinin tuttuğu işi başaran biri olduğunu, inandığı ve bağlandığı prensiplerden kolay kolay fedakârlık etmediğini, arkadaş bildiği kimselerle temiz kalplilikle inandığını belirtsem hata etmiş olmam. Yüksek kabiliyetli, şahsının etrafına candan kimseleri topladığı gibi menfaatlerini onun ziyasında görenleri de çevreler. Bu ikinci kısım onun aramızdan ayrı kalmış olduğu zamanlarda bir hayli arttı. Ve menfaatsiz onun birçok taraflarını takdir edenlerden bir kısmını etrafa düşman gibi gösterdi. Senin bu körpe zihninde bu gösteriş yer tutmuş olacak ki beni de onun düş- (Devamı 8 incide)"

"Azizim Bakî Öniş,

Londra, (20 Kasım 1948)

Sayın Muhlis hoca,

Talebeniz olmadığım halde size böyle hitab etmemi mazur görünüz. Beni pek az tanıyorsunuz ama babamla bazan dost, bazan düşman olduğunuzu biliyorum. Evet, ben Yusuf Ziya Öniş'in oğluyum. İsmim Bakî Öniş.

Ben Galatasaraylı doğdum. Uzun müddet Klüpten ayrı kalmama rağmen bir Galatasaraylıyım. Şimdi tahsil için Londra'da bulunuyorum. Buradan göndereceğim haberlerle Galatasaray'a faydalı olabilirim çok memnun kalırım.

Galatasaray'ın Fener'i yendiğini haber aldım. Çok sevindim. Bütün Galatasaraylıları Londra'dan tebrik eder ve daima muvaffakiyet temennilerimi yollamak isterim. Bugün oynanan Newcastle United-Arsenal maçının tafsilatını bu mektuba ilave ettim. Cesaretimin affını diler, saygılarımı sunarım.

Bakî Öniş

Yusuf Ziya Öniş'in babası Mahmut Şakir (Öniş)

Yusuf Ziya Öniş ile aynı adı taşıyan değerli hocamız Prof. Dr. Ziya Öniş ile sohbet edebildiğimize, duygularımızı paylaşabildiğimize mutlu olduk. Ziya hocamız ile Covid19 günlerinden sonraki bir zaman diliminde yüz yüze görüşmeyi diledik o sevecen saygı dolu, mütevazı ses tonuyla. Belki Yusuf Ziya Öniş Stadyumu'nun belki Galatasaray'ın belki TFF'nun müzesinde...

Ve... Biliyorum ki sosyo-ekonomik, politik, sağlık, hukuki, şehircilik, mimari, turizm boyutlarıyla dünyayı etkileyen toplumsal bakış açısıyla spor özellikle futbol; Simon Kuper'in dediği gibi "Futbol Asla Sadece Futbol değildir."

Yusuf Ziya Öniş'in, kitaplığıma kayıtlı farklı kaynak kitaplarımda adının geçmiş olması; farklı disiplinlerde vazife yaptığının göstergesi. Kalem alma sürecimde anılarını ve aile fotoğraf, belge arşivini benimle paylaşan Değerli Prof. Dr. Ziya Öniş hocamız başta olmak üzere beni yüreklendiren ve destekleyen kıymetli ailem ve dostlarıma candan teşekkürlerimi takdim ediyorum. "Yusuf Ziya Öniş ve Prof. Dr. Ziya Öniş" makalem RE Books Arts Yayınevi'min koruması altında gelecek kuşaklara aktarılacağı düşüncesi ile de mutlu oluyorum.

Ekim denince 29 Ekim aklıma gelir ki kitaplarımdan bazılarının yayın tarihidir. 29 Ekim'i bize armağan eden başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere vatan topraklarımız için mücadele vermiş Yusuf Ziya Öniş gibi tüm büyüklerimizin ruhu şad olsun dilerim.

Saygı ile,
Rengigül Ural, 12 Ekim 2020